

MEIE MATS

Tallinn, Harju t. 45 ♦ Nädalaleht ♦ 19 aastakäik ♦ 1921 ♦ Webruar, 5 ♦ Nr. 5 (282)

Geriloonistus. E. Isok'i puulõige.

DE JURE.

Eesti Mats: „Hoiatult seda kallist kaupa, wanaeit ja ära lase koda spekulantide kätte minna!“

Wõitja.

Jutustus sõjawangist.

G. Tõnisson (Gori).

Hall, niiske taewas laotas end üle laagri, nagu massiivne betoni wõlv. Laiad märjad lumeräätsad langesid walgete diagonaalsidena porisele maapinnale ja surid seal aeglaselt agoonias, nagu inglite pühad sõnad patuses südames.

Traataedade taga sammus wäsinud wahisoldat ja sellest, kudas ta püssiloksu närwilisest ühelt õlalt teisele pillus, wõis arwata, et ta igatsufega aega ootab. miil „kamrad“ Schulze ehk Müller teda wahetab, et siis paar wäikest sooja tundi Mariecheni ja poolepudeli „Kriegsbieri“ juures mööda saata.

Oli jõulu laupäewa õhtu.

Ka wangilaagri monotoonsesse, rõhuwasse ja ämarasse ellu oli see õhtu helgikehe ülewat, sooja ja rõõmust ära toonud ja elewust sünnitanud.

Wangide kollastel, haiglastel nägudel ujus isearalik pühalik ja õnnis ilme ja ämaras haisewas barakinurgas kõlas isegi puhkpuhust rõõmus naer. Wenelane on usklik inimene ja wastuwõtliku iseloomuga. Ja kui ta poolest päewast õhtule on lastud, kui talle kahekorndne portsjon suppi ja kümme paberossi on antud, siis on ta kõik oma wiha ja põlguse sakslase wastu maha matnud, wähemalt selleks korwaks, ja wõib rõõmsalt naerda ja lõbus olla.

Sakslane teab seda ja mõistab arwesse wõtta ja selle järele talitada.

Ja täna oli wenelane sakslasega ära leppinud.

Ta oli kahekorndse portsjoni wäljaspool kokakunsti seiswat suppi saanud, pool naela tundmata ainet, mida sakslased teadmata põhjustel leiwaks nimetasid. Koorukeste elawat juustu ja jupi hobusekopsu konserwi.

Ja kõige selle krooniks oli laagri administratsiooni lubanud õhtul teatrimajas jõulupuud põletada.

Et see mitte asjata kiitlemine ei ole, seda tegi wangidele „tolmetšer“ Rabinowitšh kümne sopsa sorme ja wigase Loodsi juudi Wene keelega selgeks.

Jõulupuu süütatakse kell seitse põlema, täielik walgustus, täielik jõulupuu, igal sõjawangil on sisseminek prii ja jõulupuu on täielik ja tema ja laagri wanem supikeetja on puu isiklikult teatrisaali üles seadnud ja, jumala eest, sakslane ei ole sugugi niisuur siga kui wenelane arwab, aga jõulupuu on täielik.

Ja wenelane oli saanud oma kahekorndse portsjoni suppi ja muud ja tal ei olnud wähematki põhjust kahelda, et see mitte nii ei ole, nagu Rabinowitšh seletas.

Ta naeris, sõi suppi ja ootas, mil kell seitse laab.

Ja ehk küll laagri wahimaja kõweras puutornis peitsesew kell kahe ja poole kiwi peal käis, nagu keegi asjatundja sakslane, kellel prantslased Argonides kõrwa ära lõonud, seletada teadis, sai ta peale pikka lonkamist seitse ja wangid sammusid salgakaupa teatrimaja poole.

Keset teatrisaali oli tõepoolest midagi niisugust, mis tahes ehk tahtmata jõulupuud meelde tuletas.

Et juut Rabinowitšh hea fantaasia ja suurepäraline kõneand oli, siis jäi kümne minuti pärast iga wenelane uskuma, et ta nina ees jõulupuu on, aga mitte Danzigi laewadoki roostetanud ja kaanaat põhjast wäljakangitud tõstekraan.

Kui Rabinowitšh weel ühte ja teist seletanud oli, millest peastkuulajad ainult niipalju aru said, et igal wangil wõib kaks paari pesu olla ja meri ekwaatori all kunagi kinni ei külmeta, palus ta seltsimehi rahulikult pinkidele istuda ja oodata, kuni laagri komandant tuleb — siis pannakse jõulupuu põlema, sest tema, Rabinowitšh, ei wõi isiklikult midagi parata.

Wangid olid muidugi nõus, istusid rahulikult pinkidele ja Iwanow ajas Iwanowiga juttu jõuludest Wiitebski kubermangus ja Tatjana jõuluõhtustest kapriisidest.

Poole tunni pärast ilmus komandant, adjutant, laagriõhwitserid ja paar daami friisuuridega ja la Biedermeier.

Komandant oli kaaluw tüüp. Pikk, jäme, kahekorndse kaelaga ja tüsedä ninaga, mille wärw — äärmine pahempoolne. Administratsiooni meeleolu oli lõbus. Komandant astus tuikuwal sammul jõulupuu alla ja kutsus „tolmetšeri“ Rabinowitšhi enese juurde.

Ta rääkis Rabinowitšhile midagi, see tõstis kae kõrwa äärde, noogutas pead ja pööras siis wangide poole:

„Nii et... seefamane... Herra komandant tahab teile üks wäike kõne pidada ja sellepärast waata talle näkku! Pane tähele ja ära aiguta!.. Ja nii et te sellest midagi aru ei saa, siis tõlgin ma selle kõne teile Wene keelde!.. Sellepärast pane nüüd hästi tähele ja ära aiguta! Saad aru?“

„Saame aru!“

Komandant laskis pilgu lakkse, toetas siis möögapärale ja algas.

Ta rääkis minutit wiis.

Wenelased ei saanud ühestki sõnast aru, kuid arwasid kindlasti, et see üks suur sõim ja ahwaridus on.

Kui komandant lõpetas, äigas Rabinowitšh sormega nina alt läbi, kehitas püksa ja tõlkis kõne Wene keelde.

Ta rääkis ruttu ja kawa ja ta jutust sai ainult saunamees Nikitin niipalju aru, et aluspüksa ei tohi traataedadele kuivama panna, sest aia tagant käiwad naisterahwad läbi.

Et wenelased kõnest midagi aru ei saanud, siis olid nad sellega wäga rahul ja jõulupuu süüdati põlema.

Külm, õudne teatrimaja muutus elavaks, rõõmsaks ja säravaks. Ka wangide aukuwajunud filmades suurenes sära.

Nad wahtisid üksijalgi küünlate õõtsuwaid tuleõisi ja nende rinnus löi lõkkesse magus ere tuluks.

„Lõõge laul lahti!“ komandas Rabinowitsch, „herra komandant tahab laulu kuulata!“

Nurgas algas keegi peenikeste haiglase häälega: „Sashenka, Mashenka, dushhenka, barashhenka!..“

Kümmekond julgemaid hääli haaras kiunuwast häälest kinni ja warsti rõkkas kogu suur ruum laiaist Wene laulust.

Administratsioonile meeldis see wäga ja isegi daamide wärwitused suud kiskusid heatahtlikule naerule.

Kui laul läbi oli, kutsus komandant jälle Rabinowitschi enda juurde ja rääkis talle midagi muigades.

Rabinowitschi nokutas pead, muigas ka ja pööras soldatite poole:

„Nii et ... komandant ... herra komandant soowib wäga, et te tänasel suurel ja tähtsal päewal täielikult lõbusad oleksite. Kes mingisugust lõbu mõistab walmistada — astu wälja!“

Wäike kõwerate jalgade ja määrinud näoga wenenlane astus wälja.

„Mis lõbu sa teha mõistad?“

„Tähendab ... seefamane ... kui nemad soowivad, siis wõime me igasuguseid hääli teha ... nii umbes, nagu järele aimata...“

„Mis hääled need on?“

„Noh, see ripub sellest ära, misuguseid hääli herrad soowivad... Me teeme kõik hääled järele...“

„No lasse siis kuulda!“

Wenenlane wedas sinelikäiksega üle suu ja nina ja haukus siis äkki heledalt ja walsult, nagu wäike koer.

Kõik pahwatasiid suure häälega naerma. Ka administratsioon ei suutnud naeru pidada.

See julgustas wenenlast ja ta tõmbas kõik registrid lahti.

Ta mägis lamba kombel, rõhkis sea wiisi ja tegi isegi hirmuist häält, mis jarnane pidi olema walaskala aewastamisega.

Kui ta oma hääle wiimse wõimaluseni ära oli karjunud, andis komandant talle sigari ja wenenlane puged naerdes jälle teiste hulka.

„Noh, kes weel midagi mõistab — astu wälja!“ hüüdis Rabinowitsch.

„Buldõhanow wõiks midagi toime panna!“ sõnas keegi.

„Buldõhanow?.. Kus ta on?.. Mis ta wõib?“

„Ta maadleb hästi!..“

„Buldõhanow, astu wälja!“

Tagumistest ridadest tõugati suur tüse tatarlane ettepoole. Tatarlane jäi nagu sammast seisma, wahtis oma ette maha ja ta lõuamuskliid liikusid närwiliselt.

„Noh, Buldõhanow, wali oma wastane ja näita fakslastele, kudas wenenlasted maadlewad!“

„Ma ei taha!“

Rabinowitschi astus ta juurde.

„Mis?.. Sa ei taha!.. Kudas ja niiviisi tohid rääkida?.. Ma waatan kohe!“

Rabinowitschi läks komandandi juurde ja rääkis talle midagi õlgu kehitades.

Komandant muigas ja noogutas pead.

Rabinowitschi tuli tagasi, wõttis Buldõhanowit rinnust kinni ja tõmbas ringi keskele.

„Kui sa maadelda ei taha, lähed kaheks nädalaks arrest!.. Kui sa aga ilusti maadled, saad sigari... Sigudik niisugune!.. Hei, kes tahab Buldõhanowiga maadelda, tule wälja!“

„Mihailow!“ hüüti ringist.

„Mihailow, tule wälja!“

Pikk, ettepoole kõwer wenenlane tuigerdas lõberdades ringi keskele.

„Noh, hakka pihta!“ kamandas Rabinowitschi. Buldõhanow seisus nagu post paigal ja wahtis oma ette maha.

Mihailow läks ta juurde ja tõmbas teda kaelaft.

Buldõhanow astus sammu ettepoole ja jäi jälle postina seisma ja maha wahtima.

„Mihailow, pane wana karu tantsuma,“ naljatas keegi.

Mihailow astus küürutades Buldõhanowit juurde, pani talle käe kaela taha ja tahtis teise käega ta hänt rändmest kinni wõtta.

Ootamata wäldusega küürutas Buldõhanow, löi Mihailowit käe kõrwale ja haaras tal kahe tugewa soonelise kammliga ümbert kinni. Siis tõstis ta Mihailowit kõwera kere õhku, keerutas korra enese ümber ja paiskas prantsatades enese alla.

„Brawo!.. Tubli poiss, Buldõhanow!.. Wahwasti tegid!..“ hüüti ümberringi.

Administratsioon naeris. Daamide silmad põlesid.

Buldõhanow tõusis üles, kohendas püksa ja tahtis teiste wahese pugeda.

Komandant näitas käega.

„Pea, pea!.. kuhu sa ronid,“ hüüdis Rabinowitschi, „herrad tahawad, et sa weel maadleksid... Neile meeldib see!“

Buldõhanow jäi seisma ja waatas altkuulmu tighedalt Rabinowitschi otsa.

„Ma ei taha!“

„Mis, sa ei taha!.. Sa, wõib olla, tahad kodu memme juurde minna!“

Ümberringi naerdi.

Buldõhanowit lõuamuskliid löid elama.

„Noh, kes tahab weel jõudu katkuda!“ hüüdis Rabinowitschi. „Astu wälja!“

„Tshurkin tahab!“

„Ei, mina ei taha, asjata loriwad!“

„Tshurkin, astu wälja!“

Tshurkin lükati ringi keskele.

See oli keskmise kaswuga, laiade õlgade ja kandiliste lõualuudega mees.

Ta sülgas pihku ja astus siis Buldõhanowi ette.

„Noh, semljak, ega teha pole midagi. Põneme rinnad kokku!”

Buldõhanowi kitsad pilusilmad wälkusid.

„Jäta järele, ma ei taha! Jõulu laupäew!”

„Sa ei taha. Ega ma ka ei taha — aga herrased tahawad!.. Tule wälja!”

Ta tõmbas pea õlade wahetele, hüppas ja haaras Buldõhanowi ümbert kinni.

Buldõhanow tõmbas kulmude wahetele tigea kortsu ja lõi käed Tshurkini selja peale.

Samal silmapilgul surus Tshurkin oma pea Buldõhanowi kaenla alla ja tõstis tatarlase raske keha õhku.

Tatarlane sības weidralt jalgedega põrandat otstides.

Ümberringi naerdi.

Tshurkin keerutas tatarlast paar korda enese ümber ja püüdis teda siis kõige jõuga maha murda.

Kuid tatarlane oli tugew.

Ta langes ainult põwili ja pigistas Tshurkin peaaugugi tugewasti kaenla alla, et see röögatas.

Tshurkin püüdis pead wabastada, kuid tatarlase käsi ei annud järele.

„Sa kägistad teise niuwiisi ära, lasse lasti,” hüüti ümberringi.

Tatarlane ei kuulnud midagi.

Äkki laskis ta enese põwili, tõmbas Tshurkini enese peale ja wäänas maha.

„Tubli pois, Buldõhanow!..” hüüti ümberringi.

Administratsioon naeris.

„Kas siis tõesti kedagi ei ole, kes Buldõhanowi maha käänaks!..”

„Noh, poisid, kas te jätate!..”

„Kas kedagi ei ole?..”

„Sergejew, katse õnne!”

„Ma ei saa!”

„Kus Sergejew on?.. Kes on Sergejew?.. Tule wälja!” hüüdis Rabinowitsch.

Sergejew astus wälja.

„Ei maksa aega wiita! Ma arwan, see on asjata Buldõhanowiga..”

„Pole midagi! Wirutad ta maha, saad homme kaherkordse portsiooni suppi — ei wiruta, ka hea!”

„Noh, Buldõhanow, kas katsume siis meie!”

Buldõhanow ei lausunud sõnagi. Ta kortsutas ainult kulmu ja hingas raskesti.

Sergejew läks ta juurde, wõttis käest kinni ja tõmbas ringi keskele.

Buldõhanow tegi käega tõrjuwa liigutuse. Sergejew tõmbas enese küüru, tegi nagu tahaks ta Buldõhanowil käega kaela kinni haarata ja kargas siis osawa hüppega ta selja taha.

Tugewad, siked käed sõlmisid end Buldõhanowi ümber.

Buldõhanow tegi järju liigutuse ettepoole, kuid käed ei andnud järele.

Ta silmawalged löid punetama ja hingas raskesti. Ta hüppas, raputas ja pigistas hirmu jõuga Sergejewi käsa, kuid käed ei andnud järele.

„Sergejew, ära lolla mängi, et sa lasti laste... Pigista elewanti tugewamini! Keeruta, keeruta teda!..” anti igalt poolt nõu.

Seisukord oli põnew.

Huwitusega jälgisid kõik maadluse käiku.

Buldõhanow oli äritatud. Ta kiristas hambaid ja jõllitas silmi.

Kaua tammusid nad niuwiisi kehet ringi.

Siis, äkki, laskis Sergejew käed lõdwemale, keeras puusa ette ja wäänas tatarlase üle puusa.

Nagu wettinud puutuwe prantsatas tatarlane põrandale.

Ümberringi kajasid waimustawad hüüded ja naer.

Sergejew surus tatarlase tšedä kere tihedalt wastu põrandat.

Äkki lõi tatarlane tugewad soonelised käed Sergejewi kaela ümber, tõmbas ta oma peale ja surus laiad tugewad hambad ta kõrisesse.

Soe weri priitsis tatarlase tõmmuse näole ja jooksis peente niitidena tolmusele põrandale. Ikka tugewamini surus tatarlane Sergejewit enese wastu ja ikka sügawamale kõrisesse närts ta terawad hambad.

Siis lükkas ta järju liigutusega Sergejewi enesest eemale ja tõusis istukile.

Ta nagu oli üleni werine ja silmad põlesid, nagu joobnui.

Esimesel silmapilgul olid kõik kohkunud.

Siis kargas komandant ta juurde.

„Sina seakoer niisugune, ma lasen su maha fasta!.. Contrus!.. Wiige ta aresti!”

Rabinowitsch jooksis wahisoldati järele. Keegi teine jooksis laagri laatsareti.

Buldõhanow istus põrandal ja wahtis nirisewat werejoja.....

Wäljas sadas laia walget lund ja porisel märjal maapinnal roomasid elektritulede laisad ussid.

—o—

Tundemärki.

„Ma tahaksin ainult täada, mis minu pojast eluaga wõiks saada!”

„Kas sa ei ole katset teinud, mis asja päale tal annet om?”

„O jah, seda küll!.. Ma ostsi talle kirjutusmasina, wäikse ilusa raudtee rongi, kasti täwe sehkenduse wärwe ja palju muid sihantseid asju, et näha, mille wastu tal huwi om — kas taast saab kirjanik, wõi insenäär, wõi kunstsmaaler...”

„Noh, ja mis ta nende asjadega tegi?”

„Kõik lõhkus puruks ja pillas segamini!”

„So!.. Noh, siis on ju kindel, et taast tulewikus riigimõisa walitseja saab!”

—o—

„Hei, mees, mis te siin magate?“

„Pole midagi teha! Korterit ei ole!“

„Kes te olete?“

„Korterikomisjoni esimees!“

Gori joonistus.

E. Isak'i puulõige.

Sinine Arkadi.

„Mesipüks!“ ... „Tõnisson!“

„Wäga rõõmustaw!“

„On see plats waba?“

„Olge lahked!“

„Tänan!“

„Wõtke heaks!“

Ma aegutasin, koondasin enese organismina-
tukekse kupee nurka ja saatsin pilgud läbi tolmuse
aknaklaasi jaamaesisele.

Kui surmaw-igawad on need jaamaesised! Nii
ühesarnased, shabloonilised, et Issand heida armul
Igalpool ühesugused punamütsilised jaama-
ülemad, kollane postkast ja aknast väljawahtiw
apaatlise näoilmega telefonineiu.

Mispärast ei lasta neid jaame mitte õhku?

Mispärast neid jaame mitte õhku ei lasta?..

Ma aegutan ja laen piibu täis.

Mu naaber on omad pakid riulile asetanud
ja pühib taskurätiga paljast pealage.

Siis torkab ta rätiku rinnatasku ja jääb mulle

otsa wahtima. Ma suitsetan. Ta paneb ka pabe-
rosfi suitsetama ja sõnab siis:

„Wabandage, teie nägu näib mulle tuttav...
Kas te mitte kahje aasta eest Cambowis ei ela-
nud?..“

„Ei ole.“

„..... Merkulowi aiawilja äris ametis olles?“

„Ei ole!“

„Hmn ja...“

Paus.

Rong hakkab liikuma. Roobaste läikivad ih-
bedad ussid salwawad wagunite keerlewaid jalgu
ja wagunid hüppawad surmahirmus, nagu kiili-
jookswad lehmad.

Õuame metsawahеле. Puude laiad küüneed re-
biwad loodenewa päikese arad kiirteniidid puruks
ja waguni maku poeb hirwitaw hämarus.

Ma waotan pea wastu tantsiwat waguniseina
ja sulun laud.

Akki sõnab Mesipüks:

„Aga kas te mind tunnete?“

„Ei tunne...“

„Maadake mulle hästi näkku!..“

Ma waatan talle uuriwalt näkku.

„Ei tunne!.. Ma ei ole teid waremalt näinud.“

Wesipüks muigab. Ta silmis lööb läikima isearaline tuluks.

„Hehe! Wäga võimalik, et te mind näinud ei ole... Kuid kuulsnud olete minust küll wiist!“

Ma püüan meeleuletada.

„Hm... Ei tule meele!“

Ta nihutab enese minule lähemale.

„Ma olen „Sinine Arkadi!““

„Sinine Arkadi“ ... Teie?... Ei tunne ... ei ole kuulsnud!“

„Mis? Te ei ole kuulsnud!.. Kaks nädala eest tapeti Karksis seitsmeliikmeline perekond ära. Olete sellest kuulsnud?“

„Ja, sellest mõrtsukatööst olen ma ajalehtedest lugenud... See on järele tegu!“

Wesipüks teeb uhke näo, lükkab pea selga ja koputab enesele sõrmega rinna pihta.

Ma waatan arusaamatalt ta otsa.

Ta koputab uuesti epelele rinna peale.

„Mina!“

Ma tõmbun tagasi.

„Mis?... Teie?... Teie olete mõrtsukas?... Ajalehte teate järele pidi mõrtsukaid neli olema ja nad kõik on tabatud!..“

Wesipüks sõnab rahulikult:

„Mäh!.. Tühi lori... Rahwa pettus... See on ainuüksi „Sinine Arkadi“ töö!.. Kuid ma palun rahu. Olge täiesti rahulik. Üks ülearune liigutus ehk muud ja ma lasen rongi kõige täiega õhku! — Ja ... see oli tükk hulljulget tööd. Mina ükski, neid seitse. Hgistama wõttis!.. Aga wõit jäi siiski müll: — nottisin kõik maani mahha!“

Mul jookseb külmavärin üle ihu. Ta märkab seda.

„Rahustage endid. Teiega ei sünni midagi pahha, kui te mõistlikult end ülewäl peate — sel nädalal tapan ma ainult alaealisi. Aga, kui te end unustate ja mind selleks sunnite, siis müdugi — üks wälke wille, kümme musta näokattega meest kargawad siia ja te saate prii „arstiabi“... Ja, niisugune mees on „Sinine Arkadi“... Soowite ehk ühte päewapilti mälestuseks?... Sada marka tükk!“

Ta tõmbab taskust päewapildi ja ulatab mulle.

Ma wõtan pildi.

„Aga ... jälle ... see isik siin pildi peal ei ole nagu teie nagu...“

„Ha!.. Seal olen ma grimmeeritud... Niisugune on mu wälimus, kui ma oma ametikohuseid täidan!“

Ma ei waidle wastu. Maksan raha ja pistan pildi tasku.

Pikkamööda saan ma oma endise seisukorra kätte. Kuid siiski mitte täiesti. Isearaline imelik tundmus kolab siiski rinnus ringi.

„Mispärast te, lubage küsida, need seitse õnnetumat ära tapite?..“

Ta naerab.

„Mispärast?!.. Ha! Lihtsalt löbu pärast!.. Närwide rahustuseks. Te suitsetate, et närwe rahustada, mina tapan. Ma tapan iga päew ühe inimese, wahel rohkem kah — nii kuidas asjaolud kujunewad. Ilma selleta ei wõi ma elada. Ma pean tapma — ja see on kõik!“

„Kui hirmus! Ja seda räägite te nii külma-wereliselt!“

„Ha!.. Pean ma siis selle juures põlwili laskuma? Te tunnete mind wäga wähe!.. Ma olen tiiger, ma olen löwi!.. Ma ei kohku millegi asja eest! Mu silmad ei ole weel kunagi pisa-ratega wõinud uhkustada. Mu süda ei ole weel kordagi wõpatanud. Mu hing ei ole kunagi tunnud, mis on hirm. Ma olen üksinda kümme mehe wastu wõidelnud, elu ja surma peale. Ha! Tihtlugu imestan ma ise oma hulljulgest ja külma-werd... Mjst te arwate, on see lihtne asi — rinnanlaps wanemate silma all jalust kinni wõtta ja wastu seina lömaks lüüa?!“

„See on hirmus!“

„Ha! Teile näib see nii olemat, aga minu käes on see mänguasi, lihtne, nagu „wiiekaarti turakas“... Kümmed korrad olen ma seda teinud.“

Mul on oma tehnik. Iga kuu esimesel nädalal tapan ma alaealisi, teisel nädalal ainult naisi, kolmandal perekondi ja neljandal wanu rauki ja inwaliida!“

„Ja mispärast ei jäta te seda kolledat tööd, mispärast ei katju te sest hirmsalt kirest wabandeda? Te wõite ükskord politsei küüsi langeda ja siis on teie päewad loetud!“

„Ha! See mind ei kohuta! Wõitlus huwitab mind! See on minu hingemanna! Ma ihkan wõitlust!.. Ma ei anna ühelegi elusalt alla. Tugewamat minust ei ole! „Sinine Arkadi“ peaks lõksu langema? Ha! Enne langeb kuu kukerpalli alla!.. Waadake, need käed siin — niikaua kui nad weel liiguvad, saawad nad kõigist üle olema ja ikka tapma. Halastamata tapma!.. Homme, enne weel kui päike loodeneb, wõtawad need käed Simeon Sapitõru elu!“

„Sa jumal!.. Kes on see Simeon Sapitõru?“

„Rahustage endid! Teie ei saa teda enam aidata. Teda ei saa ükski hing siin maakeral aidata. Ta surmaotsus on allakirjutatud ja „Sinine Arkadi“ oma õtjast ei muuda, sadagu tuld ehk tõrwa talle wastu!.. Simeon Sapitõru on apteeker Sapitõru noorem poeg. Punajuukseline ja tedretäheline. Ma tapan tähestiku järele. Praegu on mul „SS täht. Ja ma olen Simeon Sapitõru wäljawalinud... Teate, kuidas ma ta tapan?... Ma seon ta jalupidi ahjukonksu külge ja siis teen paraja tulelõkke alla. Nii lasen teda minutit kümme rippuda. Siis hakkab tal seijast nahka nülgi-ma.. Kui see walmis, siis kisun liikmed paigast, torkan silmad wälja ja pistan pusli ribide wahetele. Niisugune on minu tehnik. Misugune löbu see on, näha kui inimene hirmsas surma walus wäänleb, appi kisendab ja palub!.. Ha!.. See karastab närwe!“

„Kui hirmus! Halastage ometi ta peale!“

„Ei wõi! „Sinine Arkadi“ ei tunne halastust. Ta tapab. Aga ma ei ole mitte ginult mõrvisukas. Ma teen ka walerahja. Ja miks ei peaks seda tegema? Ma tahan seda teha ja teen! Tulgu keegi mind keelama! Tulgu, ja see on ta wiimane reis. Ta suguselts peab mäletama, mis mees oli „Sinine Arkadi.“ Ma olen ennegi palju terawinaga jüngrid teise ilma saatnud ja saan seda ikka tegema. „Sinine Arkadi“ ei kohku millegi ees! Ta saab weel kaua kohutawaks hirmutiseks olema inimsoole! Ta ei tunne halastust, olgu lihane isa ehk oma laps — kui tuju tuleb, notib maha!“

Kogu õo jutustab ta mulle hirmsaid ja õudsaid juhtumisi omast elust. Ma olen kindel, et ta kõige hirmsam inimene siin maakeral on. Julge, toores, elajaslik.

Ta tunnistab end kõikide wiimasel ajal toimendatud kuritööde autoriks. Ta õnnistab mind weel kahe tosinna päewapiltise üleswõttega. Siin on ta jälle isefuguses grinimis ja need on ka märksa kallimad kui esimene.

Minu elukutset teada saades, on ta wäga õnnelik ja lubab mulle suurepäraselt materjali anda — romaaniideks. Tal on tagawaraks palju üllatawaid juhtumisi ja need ei tule wäga kallid maksma.

Palub mind tema poole sisseastuda, annab addressi ja tähendab heasüdamiselt, et ta oodata ei armasta.

Ma luban.

Ja miks ei peaks ma lubama — ma saan hüwa materjali ja pealegi on wäga hea kui inimesel ka niisuguseid „ajakohaseid“ sõpru on. Igaks juhtumiseks.

Ja ma täitsin oma lubamist. Ma läksin.

See oli wäike maja linna serwas, kus ta elas.

Ma uurisin maja igast küljest ja astusin wiimaks trepile. Ma ei saa salata, et õudne wärin üle mu ihu jooksis.

Majast kostis kisa ja kära. Ma kuulsin selgesti hüüdeid:

„Jäta järele, Mari, jäta järele!.. Sa wõid ju inimese niisuguse wigaseks lüüa!..“

See oli „Sinise Arkadi“ hääl.

Enne weel kui ma käe sain ukseraua külge panna, läks uks lahti ja wälja kargas „Sinine Arkadi“ särgiwäel ja palja peaga.

Talle järele lendas punane sawikruus.

Ma tõstsin mütsi.

„Tere!“

„Teine kord, teine kord!..“ Ta lõi käega ja jooksis kõrwalolewa maja hoowi.

Ma astusin trepilt alla ja hakkasin pikkamisi tagasi linnapoole lonkima.

Hirmus ahwardus.

Räpane kerjaja (majaperemehete): „Kui te mulle midagi ei anna, siis õõrun ma end paar tundi wastu teie maja wärskelwärwituid seinu!“

Alles sündinud ilmakodaniku päewaraamat.

Leonore Pann.

Ma olen kahekümne nelja tunni jooksul ilma peal. Küll see oli aga rõõmulärm! Mu papa kandis mind kui torti toas ringi ja hüüdis üks kord teise peale: „Üks pois, jumal tänatud, et ta pois on,“ mispeale wärisew hääl juurest woodist hüigla ahju kõrwas wastas: „Jah, jumal tänatud, ta on pois!“

Muidugi teada, on see minule ka wäga meelt mööda. See tegemine, mis minu isiku pärast sünnib, lasseb mind aimata, et ma midagit isearalisk olen, ja mind wihastab sellepärast asjaolu, et mu ema, kellesse asi ometigi ka puutub, nii mõnusaalt woodis rahulikult edasi lamama jäeb, kuna kõik teised minu ümber talitawad. Mul tuleb, tähendab, rohkem papa poole hoida. Aga otsekohe ütelda, ma olen papast natuke üllatud. Ta peab end täiskaswanud inimesena tõesti natukene isearaliskult ülewal. Kui ma hiljuti oma meelepaha mu piimapudeli hilise pärastõudmise üle wäljendada püüdsin, hakkas ta minu ees imelikka wigurisi tegema, hüüates ühe jala pealt teise peale ning ma ootasin juba, et ta end pea peale asendaks. Ma jäin waitseks. Mitte sellepärast, et papa ülewalpidamine mulle nalja teinud oleks, waid et ma tema eest häbi tundsin. Ega's ta ometi ei wõi arwata, et kahekümnendal aastajal sündinud lapsese sarnased tembud meeldiwad olla wõiwad. Arwab ta ehk, et see komme talle hästi näo järele on? Naeruwääriline. Argu hakatagu papaks, kui selleks küllalt küps ei olna. Papa on minust kindlasti weidi wanem. Palju igatahes see olla ei wõi, seda märkasin ma kohe sellest, et ta juuksekarw weel natukene puudulik on. Mu ilutunne saab paljast ümargusest pinnast tema pealael tuntawalt haawatud. Imelik, kui kaua see aega wõtab kuni inimene komplett on.

*

Ma olen taja omaette mammast andeks palunud selle ükskõiksuse ette, mida tema minu ilmaltuleku ajal awaldas. Ta on ju haige ja selle juures ei saa ta parkata. On ju rumal, et pühalikud wastuwõtmised ikka mingisuguste eksitawate wahjuhtumiste all kannatama peawad. Mamma ei ole ennast wististi ilmaaegu woodi asendanud. Ma arwan isegi, et ta raskesti haige on. Üks mees prillidega, kes iga päew ilmub, on talle täieliku rahu ettekirjutanud ning temale mõned rohupudelid woodilauale pannud. Ta tuli siis ka minu poole, patsutas mind armastawalt ja seletas, et ma terve ja loomulikult arenenud laps olla. Mind huwitawad ainult klaasaknad, mis tal silmade ees on. — Kui papa lõuna ajal tuppä astus, oli tema esimene tegu minu juure tulla, mille üle mamma end pahandama näis. Selle peale waahtamata, et talle „tohtriherra“ — nagu nad teda hüüawad — täieliku rahu ettekirjutas, tegi ta oma nõrga häälega papale etteheiteid selle üle.

Õori joonistus. E. Isok'i puulõige.

Rahwaerakonna tanta (Päts'ile): „Kui sa edukalt walitseda tahad, siis wõta minu seisukoht!“

et see väga wähe tema wastu muret tunneb, ja kui papa end kaitsta tahtis, lõpetas ta tema kõne sõnadega: „Waiki! Sa oled täitsa tundeta, kuiw inimene.“ See wiimane lause tekitas minus ütle-mata imestust. Papale heideti tema kuiwust ette. Noh, minu kohta seda igatahes ütelda ei saa. Nii on siis ilmawaated lahkuminewad. Ma tunnen papa wastu kadedust tema kuiwuse pärast.

Kahjuks ei lasta mind, niipea kui ma oma arwamist awaldada tahan, sõna wõtta. Neil on mingisugune must libe asi käepärast, mida nad minule juhu topiwad, kui ma rääkida tahan. Tal ei ole siiski küll mingit maitset, aga siiski pakub ta teatud mõnu, mis mind minu ettekannde ärälõpetamisega enamwähem lepitab. Papal on ka midagi sarnast, mida ta juhu wõtab, kui mamma rääkima hakkab. See on pikk ja pruun ja loepit-

Gori joonistus. E. Isok'i pumläine

Richard Roht: „Iga arvestaja, kes julgeb „Minewiku“ lähedale tulla, saab paar dum-dumi, mis tal tulewikus kunagi ei unune!“

feb ühest otjast. Kui papa esimese tõmbe tegi, tõusis walge aur õhku. Suurepäraline! Aga wae- walt olin ma üks silmapilk uut näidendit waadel- nud, kui mamma omist patjadest üles kargas: „Sa näid ju hoopis unustanud olema, et haigetoas oled. Kui sa popsutada tahad, siis tee seda kõrwas.“ Papa kadus kähku. Ma ei ole tema seisukoha üle majas veel küllalt selgusele jõudnud. Kõik, mida ta teeb, on paha, isegi kui ta midagi ei tee, on tal ikka mingi jüütegu südametunnistuse peal. Ma hakkas selle aedõigustatud seisukoha juures kaht-

lema, mida mina, kõigi nende ütluste järel, kes mind seni näinud, elus täidan. Mida kauem ma mammat waatlen, seda rohkem liginen arwamisele, et naiste keel kärnem kui meeste oma on.

Mamma tunneb end juba hoopis paremini. Ta wiskas hiljuti tüdrukuse mähkmed, mis selle arwates pestud olid, wastu pead ja ütles talle, et ta sama laisk kui loll olla. Wiimase wastu tahaks ma protesteerida. Oleks ta nimelt loll, siis ei saaks ta kunagi kõiki neid nimesi märgata, mille-

dega teda hüütakse. Kui ma esimest korda teda mamma woodi juures nägin, oli ta nimi Anna. Mamma oli seekord väga wagane. Sest ajast saadik olen ma teada saanud, et „Anna“ sugugi ta ainus nimi ei ole. Teda hüütakse ka aneks, laiskworstiks, kaameliks ja paljuks muuks, mida kõiki mina sugugi meeles pidada ei suuda. Ohtupoole aga, kui mina oma kontserdiga peale hakkamagi magada ei taha ning tema mind toas tundide wiisi ümber kandma peab, on ta nimi iga kord jälle Anna. Mulle meeldib „kaamel“ kõige rohkem. Papa jaoks ta nähtawasti aga ei ole sugugi olemas. Ainult üks kord, kui ta minule määratud piima liig kuumaks minna laskis ja seda siis weel kord jahutamiseks ära wiis, ütles papa talle järele „elewant!“, aga nii taha, et ta seda iialgi kuulda ei wõinud. Papal on ainult üks nimi ja minu nimi on esiteks „Bubi“, mis kaunis kenasti kõlab ja kerge meeles pidada on. Ma olen aga rääkima kuulnud, et ma edaspidi ümberristitud saada ja kaks wana tantat, kes sin olid, et end minuga tutuwustada, lugesid sarnase hulga nimesi üles, et mul hirm peale käis. Kaks terwet tundi ristisid nad minu kallal ja lahkusid siis rutates, kui nad weel mind kenaks lapseks nimetanud olid, mis mind aga täitsa külmaks jättis. Wanemate daamide wastu ei ole mul kord juba jümpaatiat.

*

Ilma peal olemine ei ole sugugi nii kerge, kui ma esiteks arwanud olin. Hirmsad walud piinawad mind, ja et minul peale mu kõlawa hääle teist tähendamise wiisi käepärast ei ole, millega ümberolijate tähelepanu mu seekordse seisukorra peale juhtida wõiks, siis tarwitan seda kõige laialisemalt. Ma olen karjumisest juba üsna sinine näost. Mind soendakse, söödetakse, tassitakse, kii gutakse, kuid ma muutun ikka sinisemaks. Lõpuks ilmub „tohtriherra“. Kohe waigistan ennast. Mul on kindel tundmine, et see mees prillidega, kes kahekordest näeb, mind aitab. Ta heidabki ainult ühe pilgu minu peale ja seletab: „Piimast.“ Rumal on sarnane asi. Kui mina ainult ennast temale arusaadawaks teha wõiks, temale ütelda saaks, et tema põhjalikult sama palju teab kui teisedki. Ma tunnen ju selgesti, et mu kõhus käärid on, mis terwe aja kinni klapiwad ja jälle lahti lööwad. Ja see ongi, mis minule walu sünnitab. Aga asi jääb selle juure, et see piimast on. Just nagu mina sellega aidatud saaks. Selle asemel, et minu eest hoolitseda, istus ta mamma juure ja pidas temaga pika konverentsi, millest mina ainult poole aru sain. Kui siis weel papa ilmus, sai ta imelikul kombel ka jutusse tõmmatud. Taheti ta arwamist kuulda saada selle üle, kas wõtta imetajat wõi mitte. Et ma weel iialgi kuulnud ei olnud, et papa oma arwamist awaldanud oleks, siis huwitas mind see asi. Aga ma ei saanud rääkimisest targemaks. Selle asemel aga sain ma uuesti papast üllatud. Papa ei ütelnud esiteks midagi, ja kui tohter järsku temale peale käima hakkas,

laskis ta sügawa ohkamise kuuldawale tulla: „Oh jumal, mis niisugune laps küll ei maksa!“

*

Tähendab, niisugune oli ta armastus minu wastu. Ma lähen talle liiga palju maksuma, nüüd juba kus ma alles paar päewa elanud. Kaks paksu pisarat libisesid minu silmadest ja jäid sinna seisma. Minu kõige suurem soov oli sinna tagasi pöörata, kust ma tulnud olin. Aga see asi ei läinud sugugi. Ma olin maakera külge naelatud. Saagu siis papa kuludeküsimusega hakkama, kuidas ta ise tahab! Talle paistis lõpuks mu waikimine kahlane olemat. Ta jättis jutuaajamise tohtriga mamma hooliks ja tuli minu juure. Paksud pisarad seisid ikka weel mu silmis, kuna ma tänamatud põlastuse pilguga riivasin. Ta sai minust vähemalt aru. „Bubi on haawatud,“ ütles ta mind õrnalt üles wõttes. „Noh oota ainult weidi, sul saab warsti parem olema. Homme tuleb imetaja. Waene tilluke.“

*

Tema kahjatus muutis mind pehmemaks. Ma naerata sin talle leplikult wastu. Aga, kaudselt olin ma suuresti himulik teada saada, misugune üllatus mind teisel päewal ootab. See oligi tõesti juur. Kui ma magamisest, mida ma hommikuse suplemise järele pidama harjunud olen, ärkasin, nägin ma midagi wormita suurt minu ajeme üle kumardamas, kuju mille wärtirikas ehte mind otsekohe ehmatas.

To löi oma punased hiigla käpad kokku ja hüüdis hareda häälega waimustatult:

„Oh, sa kena poisu!“ Midagi selle naisterahwa kõnes tõukas mind temast eemale, ja kui ta mind kohe peale selle üles tõstis, puurisin ma wihaga kohe oma jalad talle kõhtu. Kui ta aga oma õrnustega pealekäiwaks saama hakkas, ma ei wõigi ilma punastamata ütelda, kui pealekäiwaks, siis karjusin ma, nagu oleks mind praetud. Kuid see ei aidanud mulle. Ma pidin kõigi wastuhakkamiste peale waatamata küllalt ruttu aru saama, et naisterahwad kangem sugu on, ja juba ühe tunni aja pärast olin ma temaga niisuguses wahekorras, misugusesse — ma wõin selle peale wanduda — mind ainult kõige kibedam nälg ajada wõis.

*

Homme ristitakse mind. Mamma on juba üles tõusnud ja kõnnib erkšana ja wahwasti ringi, kuna papa iseäraliselt mahasurutud ojekus on. Mamma on talle praegu ristiwõoraste nimekirja ette lugenud. Tuleb suur sööming, millest ma kahjuks osawõtta ei saa.

Kõigile, kellel minu maapealse elu wastu huwi, annan ma teada, et minul wiis nime pannakse: Bubi, Ernst, Frants, Karl, Valter. Ernst on minu isa nimi, teised nimed on mu sugulastelt, kelledest ma ükskord midagi pärin. Nii räägib papa.

Talendi tragöödia.

Gori.

Inimesi on väga mitmesuguseid. Niisama hingi, waateid, maitsaid, tujusi ja tahtmiisi.

Telka simmuleeris idioti.

Ferdinand Telka — pikk sirge noormees, ministeeriumikooli haridusega ja nõnda edasi.

Tema iseloom nõudis massi applodimente, sest see oli säärast konstrueeritud. Ja ta rahuldus seda — simmuleerides idioti.

Ta pidi, ta tahtis olla massi tähelpanu koon-
duspunkt, sest niisugune oli ta loomus.

Ta oli aastate kestes kaks novelli kirjutanud, vihkude wiisi luuletusi sinisilmalistest mererööw-
litest, luupainajatest ja Sriisi tõugu lehmadest. Ta oli esinenud estradil.

Ent ikka oli ta maitsnud fiaskot ja alawäär-
tusliji mune.

Ja nüüd simmuleeris ta idioti.

Ja tal oli edu ja loorberiji.

Kogu linn, jardipikkusest poisikesest kõrbenud
raugani tundis teda.

Wähe sellest! Ka linna ümbruskonnas tunti
teda. Ferdinand Telkat — pikka, sirget noortmeest,
ministeeriumikooli haridusega ja nõnda edasi.

Ta oli „tunnustet“ idiot, terawmeelne ja
lõbus. Ta lolluste üle naerdi ja neid jutustati tut-
tawatele ja ligemistele wara hommikul ja hilja
õhtul, õlleklaasi ja supitirina taga istudes.

Need sünnitasid lõbu ja andsid söögijä... .

Kui Telka tänawale ilmus, saatis teda arwu-
kas poisikesed rühm ja uudishimulikud ja nalja-
aplad näod ilmusid ustese ja akendele.

Sest igauks tahtis nalja.

Ja Telka mõistis nalja sünnitada.

Ta eeskawas olid alati uued ja üllatawad
trikid. Ta oli terawmõtteline idioot.

Kui päike lõõmawalt põles ja õhk oli kuum
kui nägemata metall, ilmus Telka tänawale kasu-
kas, labakinnastes, läki-läki üle kõrwide ja wil-
did jalas.

Isse peksis ta end kase wihaga ja küsis igalt
möödaminejalt — kas meri weel märg on, ta ta-
hab ujuma minna, sest ta on kahjupuudane mere-
haige, küttekomitee esimees ja strakadoola de por-
doola akustraku sammidoora tšhummilai tšhumm!

Õhtul ronis ta gaasilaterni posti otsa, tõmmas
tikku ja waatas kiikriiga, kas tuli laternas põleb.

Laupäewal palkas ta paarkümmend santi ja
kahllast iikut, seadis ritta ja kõndis mööda turgu,
sõjawäeliselts komandades ja weidraid manöwrid
kehjes.

Wahel wedas ta paelatjas seapõrsast linna
mööda taga, istus kuhugile kõnnitee äärde maha
ja pakkus möödakäijatele põrsast müüa, sest siis ei
ole neil waja kunagi peeglit muretjeda. Wahel
jooksis ta hingeldades mööda tänawaid, ühes jalas

naela kast, teises konserwi purk, kuiwatas tindi-
presliga ninaalust ja palus teatada, kus ta iseene-
lega kokku wõib saada, sest ta tahta enesele kaks
toopi küpsetud paragrahwa osta ja oma pooleaas-
tasele piibule roungeid panna.

Mõnikord astus ta politseiniku juurde ja so-
sistas sellele kõrwasle: „Kas te, herra Rockefeller,
wõiksite mulle ütelda, kust kookuspähklid altkäe-
maksu eest saab ja paar toopi lizenze — ma
tahan oma uppunud ja haiget wennapoega riku-
kohytusse sisse wedada?“

Mõnikord wõttis ta hernehirmutise selga, wiis
postkontorisse ja palus sellele üks mõistlik abort
teha ja resultaati telefoni teel naiskingseppade wa-
hel õiglaselt ära jaotada.

Talwel kandis ta wäikest põlewat raudajju
seljas ja tegi igauhele ettepaneku — wäikse maksu
eest ajju peale istuda, sest see oli palju soojem
kohyt kui mõnes ametiasutuses.

Tihutilugu olid ta naljad haawawad, kuid talle
anti andeks, sest kõik pidasid end sest wäsest idioo-
dist igas suhtes kõrgemaks. Ja ta üle naerdi
ainult.

Kuid temast peeti ka teatud mõttes lugu. Ta
andis publikumile ainet hiritamiseks. Ja kes ni-
dagi annab, seda ihatakse ja armastatakse. Telka
oli publikumi paisjaps.

Aga seal sündis ootamatalt järsk ja ränk
pööre, mis sai saatuslikuks Telkale.

Maalt tuli linna keegi Liisu ja sellel oli loll
poeg „Mumm“.

See oli loodud idioot.

Telka loorberid löid närtjima. Ta kuulsuse
hele läht roostetas ja kukkus krhawi.

„Mumm“ oli kihwtine konkurent ja juutis
wähele ajaga publikumi oma poole kiskuda.

Telka oli meeleheitel.

Ta arwas kramplikult uusi trikke wälja, kuid
tagajärjed ei rahuldanud.

„Mummi“ tooresaine meeldis publikumile rohk-
kem kui tema geniaalne raffineeritud idiotism.
Ainult oma poiste kitsas ringis oli Telka
weel geenius lai mafs aga oli talle selja keeranud.

Ta kunstniku egoism oli surmani haawatud.
Kuid ta ei tahtnud, ei wõinud wõidetu olla. Ta
pidi pääsetee leidma.

Ja ta arwas selle leidwat.

Ta läheb närwarsti juurde, lasseb enese läbi
katsuda ja toob diagnoosi, et ta sugugi loll ei ole,
waid täiesti normaalne inimene, nagu kõik tei-
sed. Siis saawad inimesed aru, et ta suur ja
wõrratu talent neid pettuses hoidnud. Et ta peen
hingeelutundja, näitleja ja kunstnik on. Psükofoo-
giline stilisaator ja nõnda edasi. Geenius.

Ja siis wõidab ta alles tõsise lugupidamise.

Ja ta läks arsti juurde.

Arst katsus ta läbi ja konstateeris:

„Waike hullumees!“

Telka oli häwitatud. Ta wiimane lootus oli
tühkideks kistud.

Riigivanem Konstantin Päts.

See oli liig.

Seda ei suutnud ta enam üle elada.

Ta ostis sõidupileti Tallinna ja läks jala
Wigalasse.

See oli ta viimane nali.

Talent oli furnud — publikumile, kunstile ja
meoneesele.

Uja märk.

Worst oli peastnäha suurepäraline. Mees wõt-
tis noa ja lõikas. Siis tõmmas ta kulmu kortsu.

„Kelner! Tulge siia! Olge lahked, waadake.
Mis pagana worst see on — suur gummilatakas
see! Ah?“

„Noh, herrad, meie päiwil ei ole see ime. Eks
auto tõrjub igal pool hobuse wälja!“

Pealinna wõõrastemajas.

Wõõras (ninarätiku suurust lappi käes hoi-
des, teenrife): „Aga selle riidehilbuga ei oska
ükski inimene nägu kuivatada!.. Tooge mulle
ometi üks suurem käterätt!“

— „Suuremat meil ei ole!.. Aga ma toon
teile vähem wett — siis saate selle rätikuga läbi!“

Uja kajad.

Iseseiswad sotsid — kohwikute frandid
Riigikogus näitasid, et nad ka „moosjekandid;“
wilistasiid, trampisiid ja wägistasiid suud
ja kui kullust kõristasiid paljast pealuud.
Tahtsiid üllatada terwet parlamenti
tehes neile õiset kasside kontserti.
Aga, nagu pärdik, eesjel, kits ja karu,
nii ka „wilistased“ ei saand noodist aru.
Noodi kingisjepp wist oli kirjutanud
ja akkordid wanad segi wirutanud.
Riigikogu kuulas, sulgus kõrward siis
ja kõik „kompasiituriid“ saalist wälja wiis.
Ja nüüd frandid trummi lööwad tänawal:
„Tööline, näe, wile on ka surwe all!“

*

Nüüd on kustunud me mure —
käes on oodatud de jure!
Ei nüüd aita vonni jonnid
ega kommunisti konnid —
Mats nüüd ise peremees
oma talu ruumides!

*

Kruus — oh, kes küll uskuda wõis saraft nalja?
wilistud „Estonia“ kasino saalist wälja!
Kruus wist mõttes teha wäikse „kroonu“ pitsti,
lülä sotsialismi toeks ühe titsti,
aga rahwas rumal ei saa asjast aru,
wilistab ja trambib, nagu pime karu...
Kui nüüd kõik kasinod, kõrtsid ja cafeed
Kruusi wälja ajawad, tal suluwad „antreed“
ja ei lase teda oma ruumidesse
ka informatsiooni pärast enam sisse,
kuidas töölisti siis kaitsta suudab tema mees,
kuidas — kui ei ole kohwi nina ees?!

*

Kõik meil ootsid wiimast päewa,
raskes walus waatsid taewa.
Mars, oeh! olla lõhki läinud,
Trummi Leenu ise näinud.
Hüppand, kargand ja siis krahhti! —
hiigla tükk tulnd küljest lahti.
Ja see tükk nüüd huilgab, undab
ja maakera poole lendab.
Ja sel tükil taga saba,
nagu walaskala naba!..
Jutt see sünnitas lamoori,
kohutas ta wanu, noori.
Paljud jätsid maha wiina,
paljud oma naise Triina,
paljud pausid ja nutsid,
paljud kihwti sisse wõtsid,
paljud neiud andsid ära
oma süüta silma sara —
nii kui nii lõpp selles ilmas,
mis see sara teeb weel ilmas?!..
Aga nüüd pole kippu-kõppu,
ei ole kuskil ilma lõppu!....

Ta võib tulla, kuid siis ikka
näeme märka imelikka.
Ja üks kindel märk on see —
kui jälle korteri aknal walget filti näeme!

Iron Ducke.

—o—

Oma mees.

(Tulewiku ennustus.)

Iron Ducke.

Kooliõpilaste koosolek.

Haridusministriks ajustatakse ühel häälel Propka Saks walida. Ühel häälel, sest kes wastu waidleb, selle häält ei loeta.

*

Propka Saks istub lagunud konkawaguni nurgas heinapeotäie peal, sügab habet ja kirub külma ja katkiseid saapaid.

Waguni üks käristakse lahti ja sisse astub kooliõpilaste deputatsioon soola-leiwaga.

„Selttimees Saks, waat', asi seisab selles, et oleme su haridusministriks walinud. Pane suits suhu ja mine wõta ministeerium üle!”

Propka Saks waatab üle punase nina poiste otsa ja õõrub kahe käega kõrwalesti.

„Aeate lora wõi?”

„Fakt!.. Näe, siin on resolutsioon: ühel hääl-
tel haridusministriks walitud. Oled nõus?”

Propka Saks ringutab.

„Noh, eks ma wõi siis nõus olla kah! Mis seal siis ikka on!”

Propka Saks tõstetakse üles ja kantakse kätel haridusministeeriumi.

*

Propka Saks on haridusminister. Ta tuju on paremaks ja nina punasemaks läinud. Kooli-
poisid on temaga wäga rahul, sest ta on „oma
pois” ja igas asjas wastutulelik. Nagu haridus-
minister peab olema.

Iga päew käib rühmade kaupa kooliõpilasi ta „jutul”.

„Kuule minister, mis sa sest asjast arwad —
ajaloowana ei luba tunni ajal suitsu teha?”

„Mäh!.. Aga sa tõmma edasi ja ää tee wäl-
jagi.”

„Ta wõtab paberossi ära.”

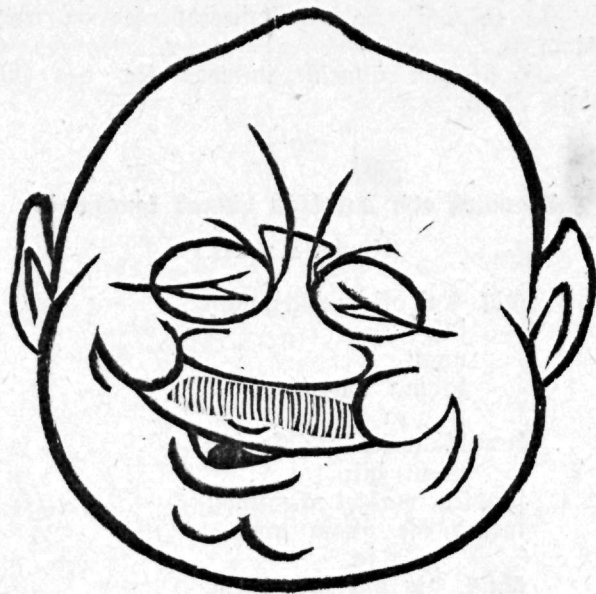
„Noh, siis löö piip hammasse!..”

„Eila määrisin ma kooliõpetaja istepõhja tö-
katiga ära ja lõin kaks klassiakent sisse ja selle
eest pani direktor mu nurka ja ma pidin tund
aega nurgas seisma.”

„Oh ja kuradi juhmi!.. No mis sa seal seigid
siis. Ütlend talle, et ta võib ise seista ja läinud
oma teed!..”

„Ja tead sa, minister, mis sugune krempel
meil koolis on? — Kuradi wana ei luba tunni
aegas magada? Mis sa ütled, selle kohta, ah?”

„Sa maga edasi ja muud midagi. Ütle, minis-
ter lubas ja pidagu lõuad!”

Riigikogu esimees Otto Strandmann.

„Ja wat, Saks, mis luhe meil oli. Tõime An-
nuga paar plikat klassi, tegime wäiksed klahwid
ja nõnda edasi, aga wana, santlaager kupatas
plikad wälja ja meile lubas ülespidamisest halwa
numbri panna!”

„Noh katsugu panna!.. Küll me siis talle ka
paneme. Me oleme ikka ministrid ja meil on roh-
kem panemise õigust!..”

„Kuule, Saks, meil antakse niipalju üles õp-
pida, et ei jõua kuidagi ära õppida..”

„Mis sa tola õpid siis!.. Sas' ta annab ni-
palsu üles, kui tahab — ja ära tee wäljagi!”

„Meil niisamagi: antakse roppu moodi üles ja
klassis ei lubata klahwi teha ega suitsetada!”

„Ah teil kah?.. No ma näen, ma pean neile
direktoritele ühe walju noomituse saatma. Nad ei
mõista lapse hingega ümberkäia ja ütleldse ei
tunne koolitööd!”

*

Haridusminister Propka Saks käib ka kooli
rewideerimas.

Siis on õpilastel pühja.

Minister mängib poistega kamps kaarto,
keerab wilkat ja teeb wäiksed „liigud”.

Siis saawad „dilektorid” ja „inspehterid” noo-
mida, pragada ja waljult noomida ja pragada..

Kool on õpilastele jälle armsaks jaanud, weel
armsamaks aga haridusminister.

*

Mul ei ole midagi selle wastu, kui „alam”
ise omale „ülemuse” walib. See on ju wäga de-
mokraatlik ja see peaks loomulikult nii olemagi.
Kui aga asi nii kujuneb, nagu Propka Saksiga,
his..

Ja ta wõib ka nii kujuneda, see on wäga wõimalik.

Ja siis on õnnelik inimene see, kes juba hoolist „läbi“.

Mamärk ehk kui kõik hinnad langedawad.

(Kurbuse poees.)

Õöl, kui oli taewas must
just
nagu
tahma wagu,

ja
hommikul kui päikse kiir
nagu hiir
suudles walget õienuppu,
tahytes õie hinge uppu,

ja
õhtul, siis kui furi päew,
päikese laew
hukkus,
hukkus —

olid nad
mõlemad
tulesõndid põlewad.

Safs kui pind, Mann kui lind,
mõlemil täis armu rind.

Kallistused, kaisutused,
hinge, ihu paisutused,
kiigutused,

liigutused
ja siis jälle tok! ja tok! —
Sassi nokk ja Manni mokk.)*

Ja kui oli waikind arm,
irises Safs, nagu parm:
„Ei, no ja, ei, no ja,
enam elada ei saa!

Ela nii kui siga tallis,
iga asi kole kallist!..
Oh, kui langeks kord kõik asjad,
siis ma kärts ja põmm teeks kosjad!
Oh, oh, ja!.. Mann, mu Mann,
wäike palaw armupann,
kõige kallim mulle ja,
kõige kallim ilmas, ja!“

Möödas päew, möödas kaks,
armutule nõgi pakis
Sassi hinge lämmatab,
kired suureks summatab.
Safs läeb jälle Manni poole —
see tal murrab armunoolle.
hans aga Manni juures
waewleb armuwalus suures.
Mann see kustutab ta walu.
Mõlemad on pajaajalu.
„Mann, mis prostat ja mul mängid?..“

*) Suudlesid, tähendab.

Ma löön puruks kõik su jängid!..“

„Ära pahanda, pai Sassi,
täitsa korras on kõik asi.
Et sul kallid olen mina,
seda ütlesid ju sina.
Nüüd ma katsun langeda,
Sul siis rohkem meeldin ma!“

Gori.

Kord.

(Lastejutt.)

Salem Aleikum oli suurweisir.

Sultan armastas teda ja ta armastas justant ilusamat naist.

Ta elas Bospooruse kuldse kaldal, walges marmoripalees, mis uppus küpreside ja palmide rohelistes unes.

Tal oli kakssada orja, kelle pealaed oli paljaks aetud ja kiiskasid päikese käes, nagu teraskuplid.

Tal oli kakskümmend naist, kelle puusad olid siledad, nagu hõbewaasid, milles õlnud põhjamaa lõhnaw kewade ja kelle suudlused olid magusad kui uni.

Tal oli jõgedena punast wiina, mis pani käärima were ja ihus järema silmade almaasid.

Kogu riigi walitsemine oli tema käes. Ja ta walitses.

Riigi sisetulekuteist läks ainult wäike osa riigikassasse. Suurem jagu aga rändas Salemi Aleikumi marmoripaleesse.

Ehk sultan küll sultan oli, sai ta asjast lõpude lõpuks aru.

Ta kutjus Salemi Aleikumi enese juurde ja ütles:

„Salemi Aleikum, sa oled mind ja mu riiki warastanud ja riisunud. Sedawiisi ei wõi see enam edasi kesta. Kord peab olema! Ma pean sind karistama. Sellepärast anna palwekirja sisse, et sa end ametist wabastada palud. Saad aru? See on karistuseks su teguwiiisile!“

Salemi Aleikum andis palwekirja sisse ja ta wabastati „oma palwe peale“ ametist.

Konstantinopoli räpases alewis elas wana Ahmet.

Kord oli ta, Salemi Aleikumi paleest mööda kõmpides, terassi läikiwat waskwõret silmanud.

Wõre säras päikesepaistel nagu kuld, sest orjad olid ta hoolsalt ära puhastanud.

Ja Ahmet kangutas wõre küljest tüki lahti. Ta tahtis jellest oma ainsale kallile pojale, kes oli sultani waenlase eest kaitstes surma saanud, hana peale poolkuud valmistada.

See on ilus ja ta läigib ja särab päikese käes nagu isa armastus.

Salemi Aleikum nägi seda ja laskis Ahmeti wangistada.

Siis wiidi Ahmet sultani ette.

Gori joonistus. E. Isoki puulõige.

ISESEISWATE LOOGIKA.

„Sa oled oma käe mõõra vara järele väljastirutanud. Sa ei ole pühaks pidanud mu käsku, mis keelab varastamast. Seda ei tohi aga minu riigis olla. Kord peab olema! Wiige ta ära!”

Ja Ahmet wiidi kaugese tühjale saarele, kus nälg, janu ja tulised päikesekiired ta elu lõpetasid.

See oli wanal ajal.

Nüüd ei jälni niisuguseid asju enam.

Gori.

—o—

Kooliõpetaja: „Millest võib kõige paremini ära tunda, kas asi on hõbedast või kullast?”

— „Kui ta pandimajja wiia!”

—o—

Kruus: „Üleilmiline rewolutsioon on ukse ees — kohwi-hinnad langewad kohutawa kiiruga!”

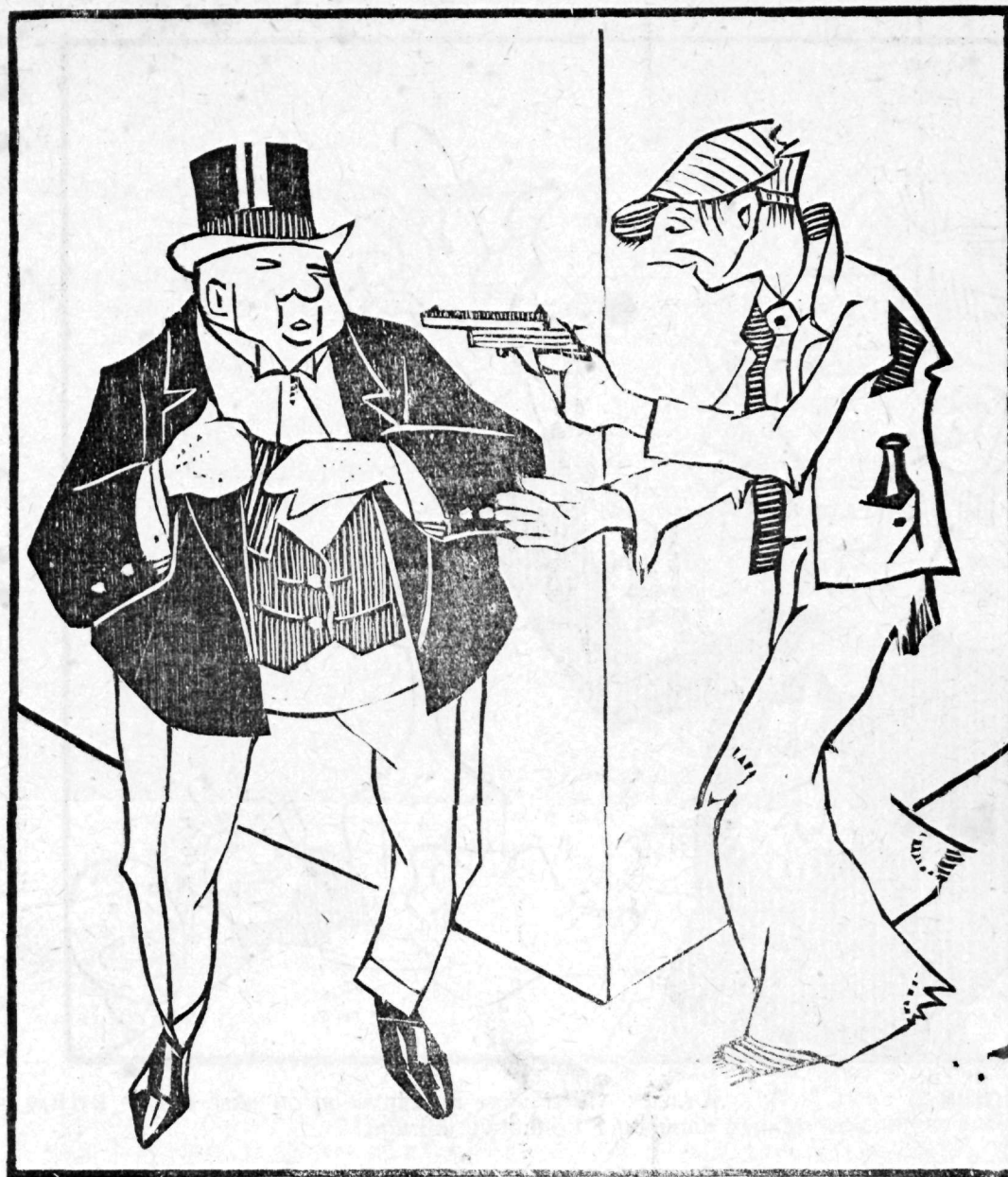
Wähksed ülesanded.

Ministeeriumi kantseleis on 4½ meesterahwast ja 1253 naisterahwast ametis. Palutakse wäljaarwata, mitu pange teed nad päewas „asjaajamiseks” ära tarwitawad?

Ühel wäiksel ametnikul on kahetoaline korter. Palutakse wäljaarwata, kudas juurem nina ta korterist wälja lasseb wijata, et seda oma „majasõbrale” wabaks teha?

Salk „asjaarmastajaid” õiendawad arweid. Wätguwad noad, pudesid ja muu odaw inventar. Palutakse wäljaarwata, kus wiibib miilits Paps?

—o—

„Te olete üks häbemata lurjus!..
Te rööwiksite isegi viimase särgi inimesel seljast!“
„Noh, nii hull see asi ei ole — me pole marodöörid!“

Eichwaldi joonistus.
E Isoki puulõige.

Rong, mis igas tunnis 2 wersta edasi kihutab, seisab 3. jaamas 1½ tundi. Palutakse väljaarvata, mitu pudelit jaamaüllem oma sõpradega selle aja sees „pagaashti“ jõuab panna?

Üks „aidamees“ teenis pool aastat kroonut ja sai 3000 marka kuus palka. Palutakse väljaarvata, kust ta selle raha sai, et omale 2 kiwi-maja võis osta?

Kaupmees tellis väljamaalt 2 wagunit Türgi ube, 4 wagunit kapsaid ja 100 waati heeringaid. Kui kaup päralt jõudis, leiti, et see läbi ja läbi

mäda on. Palutakse väljaarvata, kudas see mees toitlusministriks saab?

Proua N. sai kaks puuda sukurt, puud Ameerika nisupüüli, 20 naela kakaod, 1½ puuda riisi, 100 paari aluspüksa, 25 paari saapaid ja 2 tosinat särki. Palutakse väljaarvata, kudas see proua lapse saab?

„Meie Matsi“ toimetuse ja talituse asub nüüd Harju tänawal nr. 45.